

bus adhuc sibi opus fuisset sacerdotibus : ubi vero non habebunt officia ecclesiastica committenda, novos ordinare non poterunt subdiaconos titulo sufficienti destitutos, alioquin tenerentur, juxta sacros canones, vel congruentem sustentationem eis prestare, vel munus ecclesiasticum in alia diocesi procurare.

Quando probabilis affulget spes eos convenienter, intra tempus non longum, siye in propria sive in aliena diocesi collocandi, aspirantes bene dispositos, interrogatos et consentientes, ordinare potest episcopus.

Sicut autem episcopus sustentare non tenebatur clericum cum debita diligentia ordinatum, cujus titulus deprehendebatur fictitius, aut casu perierat, ita nunc alere non tenetur eum qui propria culpa munere ecclesiastico se constituit indignum, nec eum qui aliunde sibi providere potest, v: g., ex honestis laboribus, vel qui habet patrem divitem, quia pater jure naturali filium alere debet. Vide *S. Ligorium*, l. 6, n. 813 et seq.

10° *Ordinatio gradatim et non per saltum.*

Qui ad superiorem ascendit ordinem, neglecto medio, dicitur promotus *per saltum*; Decretal. l. 5, tit. 29, cap. 1. Si ex mala fide sic agat, non solum mortaliter peccat, sed insuper suspensionem ab exercitio suscepti ordinis incurrit; si non ministraverit, episcopus ex legitima causa eum dispensare poterit; Concil. Trid., sess. 23, cap. 14 de Reform. Si vero dolo caruerit, non peccavit, nec suspensionem tanquam censuram incurrit: ab exercitio tamen suscepti ordinis prohibetur, donec susceperit ordinem quem omisit.

In utroque casu, ex unanimi theologorum sententia, valet ordo *per saltum* collatus, excepto episcopatu, qui absque sacerdotio prævio valide conferri non potest.

P. *Morinus* demonstrat, 3 parte, Exercit. 99, cap. 2 et 3, antiquitus inferiores ordines quandoque omissos fuisse, ut superior statim conferretur; quidquid sit de illo facto ab aliis negato, certum est nullum nunc inferior-

rem ordinem absque gravi peccato voluntarie omitti posse, et omissionem ex quacumque causa factam semper reparandam esse.

Quod ad irregularitates attinet, in speciali de illis Tractatu dicemus.

CAPUT SEXTUM.

DE OBLIGATIONIBUS PER ORDINES IMPOSITIS.

Tres potissimum obligationes ordinibus sacris sunt annexæ, videlicet obligatio cælibatum servandi, obligatio officium recitandi, et obligatio habitum clericalem ferendi.

ARTICULUS PRIMUS.

DE OBLIGATIONE CÆLIBATUM SERVANDI.

In Tractatu de *Matrimonio* probavimus, adversus Jovianum et Protestantem, cælibatum pro Deo electum juri naturæ non adversari, sed e contra matrimonio præstare. Nunc quæstio est an obligatio illum perpetuo servandi ordinibus sit annexa et quo jure.

Quidam arbitrati sunt illum ab ipso Christo fuisse præscriptum; hanc opinionem omnes rejiciunt ob duplicem præsertim rationem: 1° quia nullus profertur textus Scripturæ, nullumque traditionis monumentum quo illa nitatur; 2° quia summi Pontifices ab hac lege non semel dispensarunt, et maxime Pius VII temporibus nostris, ea tamen conditione ut sic dispensati ministerio sacro non inaservirent.

PROPOSITIO.

Perpetuus cælibatus ordinibus sacris jure ecclesiastico est annexus in Ecclesia Latina.

Prob. Hæc propositio antiquissima et perpetua nititur traditione; inter multa enim quæ citari solent testimonia, præferamus sequentia.

Origenes, Homil. 23 in Num., n. 3: « Videtur mihi, » inquit, quod illius solius est offerre sacrificium indesi- » nens, qui indesinenti et perpetuæ se devoverit castitati. »
S. Hieron., Epist. 30 adversus Jovinianum, part. 2: » Episcopi, presbyteri et diaconi aut virgines eligantur, » aut vidui, aut certe post sacerdotium in æternum pu- » dici. »

Siricius papa, Epist. ad Himerium Tarracon., aiebat anno 395: « Sacerdotes omnes atque levitæ (id est dia- » con) insolubili lege constringimur, ut a die ordinatio- » nis nostræ sobrietati et pudicitia corda nostra manci- » pemus et corpora. » *Labbe*, t. II.

S. Epiph., Hæres. 59, testatur sacrosanctam Dei Eccle- » siam ad diaconi, presbyteri, episcopi aut subdiaconi or- » dinem non admittere conjugatos; « sed eum duntaxat » admittere, qui ab unius uxoris consuetudine sese con- » tinuerit, aut ea sit orbatus, quod in illis locis præcipue » fit ubi ecclesiastici canones accurate servantur. »

Innumera concilia eandem legem, ut jam existentem et antiquam, sanxerunt, renovarunt aut confirmarunt, ut videre est apud *Thomassin*, part. 1, l. 1, cap. 43 et 44; *Conf. d'Ang.*, de l'Ordre. Duo tantum seligemus.

Carthag. II, circa annum 300 celebratum, can. 2, hæc habet: « Ita placuit et condecet sacrosanctos antistites et » Dei sacerdotes, nec non et levitas, vel qui in sacramen- » tis divinis inserviunt, continentibus esse in omnibus, » quo possint simpliciter quod a Deo postulant impe- » trare, ut quod Apostoli docuerunt et id ipsa servavit » antiquitas, nos quoque custodiamus. » *Labbe*, t. II.

Conc. Trid., sess. 24, can. 9, sic definit: « Si quis dixe- » rit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares » castitatem solemniter professos, posse matrimonium » contrahere, contractumque validum esse, non obstante » lege ecclesiastica, vel voto... anathema sit. » Patet ergo hanc institutionem esse antiquissimam et ipsis tribuen- » dam esse Apostolis, ut patres concilii Carth. II affirmant, juxta regulam a *S. Aug.* traditam et a nobis sæpe repe- » titam: « Quod universa tenet Ecclesia, nec conciliis in-

» stitutum sed semper retentum est, non nisi ab Aposto- » lis traditum rectissime creditur. »

Diximus 1º *ordinibus sacris*, qui nunc sunt episcopa- » tus, presbyteratus, diaconatus et subdiaconatus; qui enim minores ordines tantum susceperunt, a matrimonio non prohibentur, sed ipso facto a privilegiis et juribus eccle- » siasticis excidunt. Cum subdiaconatus inter minores or- » dines diu computatus fuerit, in primis Ecclesiæ sæculis subdiaconi ad cælibatum non fuerunt astricti: unde *S. Hieron.*, *Siricius* et concil. Carth. II de solis episcopis, presbyteris et diaconis loquuntur.

S. Gregorius Magnus, in prima parte Decreti, dist. 28, can. 1 et 2 relatus, prohibet ne deinceps ordinentur sub- » diaconi qui se caste victuros non promiserint. *Innocen- » tius II*, ibid., can. 2, decernit ut qui, in ordine subdia- » conatus constituti, uxores duxerint, officio et beneficio » ecclesiastico careant. Ab eo tempore subdiaconi in eccle- » sia Occidentali ad custodiendam perfectam castitatem » obligati sunt, et qui ante ordinationem erant conjugati, » ab uxoribus, sicut diaconi, presbyteri et episcopi, absti- » nere tenentur.

Diximus 2º *jure ecclesiastico*, tum ut jus divinum ex- » cluderemus, tum ut a quæstione inter theologos agitata » abstinere; quærent enim theologo an obligatio casti- » tatis ex lege ecclesiastica eam imponente proveniat, an » vero ex voto ordini sacro auctoritate Ecclesiæ annexo, » quod necessario emittit quicumque ordinem voluntarie » suscipit. Alii unam, alii alteram defendunt sententiam: » hanc quæstionem definire noluerunt patres Tridentini, » ut narrat *Palavicinus*, l. 23, cap. 9, n. 2, sed tantum » errorem Lutheri damnare, utendo ipsius verbis, non » obstante lege ecclesiastica vel voto.

Quæcumque sententia defendatur, omnes fatentur » eum qui sacrum ordinem suscipit, non solum contra » castitatem, sed etiam contra religionem peccare, si a con- » tinentia decidat. Communiter docent insuper auctores » eum qui ordinem sacrum suscepisset, absque intentione » se ligandi, nihilominus ad continentiam teneri.

Diximus 3° in *Ecclesia Latina*; in Ecclesia enim Græca non eadem est omnino disciplina. Nullus in ordine sacro constitutus uxorem ducere potest; episcopis strictè prohibitum est propria uxore uti post ordinationem. At in concilio Quinisexto, seu in Trullo, anno 692 celebrato, statuitur canone 13: « Si quis dignus inventus fuerit qui » subdiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, is » ad talem gradum assumi non prohibeatur, si cum legitima uxore cohabitet; sed neque ordinationis tempore » ab eo postuletur ut profiteatur se a legitima cum uxore » consuetudine abstenturum, nec ex eo a Deo constitutas et sua præsentia benedictas nuptias injuria afficere » cogatur. » *Labbe*, t. IX.

Hanc regulam huc usque apud Græcos etiam catholicos vigentem Ecclesia romana toleravit, quia persuasum habet continentiam clericis lege divina non esse præscriptam.

Queritur an continentia ordinibus sacris sapienter fuerit annexa?

R. affirmative. 1° Ut qui ad immolationem agni immaculati cooperantur, sua puritate tanto ministerio digniores efficiantur; si enim David et milites ejus panes Propositionis manducare non poterant, nisi aliquandiu ab uxoribus abstinuissent, I Reg. XXI, « quanto magis hi sacerdotes et » levitæ pudicitiam ex die ordinationis servare debent, » quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies qua vel a sacrificiis divinis, » vel a Baptismatis officio vacent. » Sic *Innocentius I*, Epist. 3 ad Exuperium; *Labbe*, t. II. 2° Ut ministri sacri orationi liberius vacare possint; opera enim carnis etiam licita animam deprimunt et quodammodo carnalem reddunt. 3° Ut a negotiis hujus mundi expediti, solliciti sint quomodo placeant Deo, et operibus charitatis ardentius incumbant: *Qui enim cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est*, I Cor. VII, 33. 4° Ut integræ castitatis honore majorem sibi concilient venerationem, omnem suspicionem libidinis vel seductionis puellarum sub prætextu matrimonii ineundi amoveant. 5° Ut sibi tantum providere debentes, victu et

vestitu sint contenti, atque omne temporale lucrum parum requirentes, sublime ministerium sibi concreditum honorabilius reddant.

Qui sacerdotes catholicos perfectam castitatem servantes et bonis operibus totos incumbentes comparabit cum ministris protestantibus uxoribus et liberorum curam habentibus, sentiet quanta inter utrosque existat distantia.

Nunc vix quidam cælibatum ecclesiasticum fideliter servatum impugnant; præstantiores scriptores illum, e contra, fortiter commendant, v. g., *Feller, Catéchisme philosophique; De Maistre, Soirées de Saint-Petersbourg; Annales de philosophie chrétienne*, passim et præsertim anno 1833, p. 293; *Jager, du Célibat ecclésiastique*; *DD. Pavy, Lettres sur le célibat ecclés.*, etc.

Leibnitz, licet protestans, sic habet, *Syst. theol.*, p. 328: « Etsi matrimonium sit sacramentum et irreprehensibile censi debet, fatendum tamen est ob manifestas » rationes et consensum populorum et verba expressa » Scripturæ sacræ, plus laudis habere cælibatum caste » servatum... Itaque paulatim eo contendit ac tandem » pervenit Ecclesia maxime Occidentalis ut sacerdotes » cælibes essent. »

COROLLARIUM.

Sequitur ex dictis clericis teneri, ratione obligationis sibi impositæ, 1° ab his omnibus cavere quæ ipsorum castitatem periculo exponerent, eorumque statum purum et castum dedecere, quales sunt lectio librorum obscenorum, curationes quorundam morborum, etc.; 2° ab omni familiaritate cum feminis, præsertim junioribus, abstinere; 3° strictissime stare legi ecclesiasticæ, quæ sub gravi prohibet clericis in sacris ordinibus constitutis, ne in domo sua extraneas feminas retineant, nisi bonæ sint famæ, et ætatis provectæ. Concilium Nicanum I, can. 3, ait: « Omnibus modis interdixit sancta synodus, neque » episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ulli » clericorum omnino licere secum habere subintroduc- » tam mulierem, nisi forte mater sit, aut soror, aut avia, » aut amita, aut matertera. »

Lex ista sæpissime fuit renovata in conciliis, tum generalibus, tum provincialibus, et in innumeris synodis diocesanis, ut videre est apud libr. cui titulus *Conf. d'Ang., Etats*, etc. Quandoque severior fuit, et aliquando paulo remissior, sed nunquam sublata est, nec substantialiter mutata.

In synodo Cenomanensi, anno 1851 habita, sic exprimitur: *Nullus clericus habeat secum habitantem mulierem quæ quadraginta non compleverit annos, et insuper integra non gaudeat fama. Declaramus hanc legem sub gravi obligare. Excipimus matrem, materteram, amitam et sororem; excipimus etiam filiam fratris aut sororis, modo triginta saltem annos nata sit, aut duodecim nondum compleverit. Secus, non, nisi gravibus de causis necessaria obtenta fuerit dispensatio.*

Similiter soror parochi triginta saltem erit annorum, si vicarius in domo presbyterali mansurus sit.

Nullus igitur clericus mulierem hac lege prohibitam apud se, sine dispensatione ab episcopo legitime obtenta, habere potest; Collator Andeg. affirmat sine hæsitatione eum secus agentem mortaliter peccare: nec nos arbitramur eum absolvi posse, nisi vel mulierem dimittat, vel dispensationem, verum simpliciter dicendo, obtineat, supposito insuper quod nullum sit scandalum nec periculum.

Quantumvis conjunctæ sint mulieres, si occasionem præbeant scandalosæ suspicioni, dimitti debent, et sacerdotes eas dimittere renuentes, ab officio suspendi et beneficio privari possunt, sola episcopi auctoritate (*Concil. Trid. sess. 25, cap. 44 de Reform.*)

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DIVINO OFFICIO.

Officium in genere significat quod unusquisque efficere debet; et officium divinum, quod erga Deum præstare tenemur. Vulgo per divinum officium intelligitur corpus orationum et lectionum a quibusdam personis certis die-

bus recitandarum. Dicitur etiam 1° *officium ecclesiasticum*, quia nomine Ecclesiæ persolvitur; 2° *officium canonicum* vel *horæ canonicæ*, quia juxta sacrorum canonum regulas recitandum est, et horis determinatis diei vel noctis respondet; 3° *breviarium*, quia mirabile est compendium Veteris ac Novi Testamenti, Sententiarum Patrum et Vitæ Sanctorum.

Breviter dicturi sumus 1° de origine, divisione et obligatione divini officii; 2° de ejus ordine, tempore, integritate et continuatione; 3° de intentione et attentione in eo recitando, ubi de loco et situ; 4° de causis ab eo excusantibus.

§ I. — De origine, divisione et obligatione divini officii.

1° Divinum officium, quoad substantiam, tempore Apostolorum inchoatum esse videtur: colligitur 1° ex Act. Apost. x, 9: *Ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam*; et xvi, 25: *Media autem nocte, Paulus et Silas orantes, laudabant Deum.* 2° Ex Constit. Apost. S. Clementi vulgo ascriptis, quæ, l. 8, cap. 34, hæc habent: «Precationes facite mane, tertia hora, et sexta, et nona, et vespere, atque ad galli cantum.» S. Cyp. lib. de Oratione Dominica, sub fine; Prudentius in sæculo quarto; S. Ambros., de Vig., l. 3, cap. 4; S. Hieron., Epist. 8, ad Demetriadem virginem, 2 part., de diversis horis in Constitutionibus Apost. memoratis loquuntur.

2° Horas canonicas in primis temporibus usitatas, et ex psalmis aliisque Scripturæ sacræ partibus præcipue compositas, S. Damasus, S. Gelasius et S. Gregorius Magnus successive in nova constituerunt forma. Eas longiores primus contraxit S. Gregorius VII qui supremum pontificatum ab anno 1073 ad annum 1082 obtinuit, et inde natum esse vocabulum *breviarium* plures arbitrantur. Advertit Fleury, l. 64, n. 64, se prima vice hoc nomen invenisse in epist. archiep. Lug. anni 1099.

Deinde hoc Breviarium diuturnitate temporis a prima institutione deflexum, opera Generalis Fratrum Minorum reformatum pro toto S. Francisci ordine, a Gregorio IX

fuit approbatum anno 1244. Postea officiis Conceptionis B. Mariæ virginis et aliorum sanctorum a S. Bonaventura ei adjectis, a Nicolao III, anno 1277 ad summum pontificatum assumpto, pro ipsa Ecclesia Romana fuit admissum.

Cardinalis *Quignonez*, franciscanus, jussu Clementis VII de novo contraxit Breviarium, tres tantum assignans psalmos singulis horis canonicis, longitudine unius cum brevitate alterius compensata, ut diurna recitatio esset semper fere eadem. Ita tamen divisum erat psalterium ut integrum singulis hebdomadis recitaretur. Ad matutinas nunquam plures quam tres recitabantur lectiones cum tribus psalmis.

Breviarium istud, a Paulo III, Julio III et Paulo IV approbatum, a Facultate Parisiensi anno 1535 censuris affectum, per 40 circiter annos fuit in usu. Ejus tamen recitatio non fuerat præcepta, sed tantum permissa, et in multis aliis ecclesiis non fuit adoptata. Hinc Romæ, et in multis aliis locis nata est diversitas et ingens confusio in modo orandi et psallendi.

3° Concil. Trid. malo huic remedium afferre volens, jussit, sess. 25, ad calcem, ut auctoritate summi Pontificis nova fieret recognitio Breviarii et Missalis Romani injuria temporum aliisque causis vitati. S. Pius V, bulla *Quod a nobis*, 9 junii 1568, Breviarium cardinalis *Quignonez*, dicti Sanctæ-Crucis, quia ipsius titulus erat ecclesia Sanctæ-Crucis-de-Jerusalem, Romæ existens, omnino abolevit. Alia pariter suppressit, tum romana, tum aliena, quæ ex institutione vel consuetudine legitima non superarent ducentos annos. « Quæcumque alia Breviaria vel antiquiora, vel quovis privilegio munita, vel ab » episcopis in suis diocesisibus promulgata, omnemque » illorum usum de omnibus orbis ecclesiis... monasteriis, » et locis etiam exemptis, in quibus alias officium divinum Romanæ Ecclesiæ ritu dici consuevit aut debet; illis » tamen exceptis quæ, ab ipsa prima institutione, a Sede » Apostolica approbata, vel consuetudine quæ, vel ipsa » institutio, ducentos annos antecedit, aliis certis Bre-

» viariis usas fuisse constiterit, quibus, ut inveteratum, » illud jus dicendi et psallendi suum officium non ad- » mimus. »

4° Hæc bulla non minus quam sæculares spectabat regulares, qui proprio Breviario a ducentis annis jam certo existente, aut a prima origine sua a Sancta Sede approbato, tunc non potiebantur.

Astringit tantum eos qui officium recitabant juxta ritum Romanum lato sensu sumptum, non vero eos qui sequebantur ritus prorsus diversos, uti Orientales, Mozarabicum, Ambrosianum.

5° Non paucae Galliarum ecclesiæ erant in casu exceptionis a S. Pio V appositæ. Potuerunt ergo servare et communiter servarunt propria Breviaria: ea corrigere et reformare semper consueverunt, salva ritus Romani substantia, et ideo episcopi sæpe dixerunt in titulis ac in mandatis suis: *Ad normam Breviarii Romani vel ad Romani formam.*

Quid autem egerint aliæ Galliarum ecclesiæ quæ jus certum ad exceptionem non habebant, clare definire non possumus. Inter concilia provincialia tunc temporis celebrata, plura bullam S. Pii V receperunt, ut videre est apud. Bened. XIV, de Canonizatione SS., l. 4, part. 2., cap. 23, n. 3.

Insuper contingere potuit quod bulla a pluribus conciliis provincialibus recepta in multis locis non prævaluerit, sicut contigit de concilio Tridentino. Unum constat, scilicet in plerisque Galliarum diocesisibus, saltem a longo tempore, existisse consuetudinem vi cujus doctissimi et sanctissimi præsules proprium Breviarium corrigerent et de novo imprimerent, tempore quo studia ecclesiastica maxime apud nos florebant. Videatur Bened. XIV, de Synodo diocesis., l. 13, cap. 5, n. 3 et 4, et de Canoniz. SS., l. 4, part. 2., cap. 13, n. 6 et seq.

6° In ecclesiis Breviarium Romanum habentibus episcopus nova officia addere, vetera detrahere, ritum, lectiones aliave mutare propria auctoritate non potest, nisi

forsan ex consuetudine legitime præscripta; sed ea postulare et obtinere debet a Sancta Sede vel a S. Cong. Rit., ut constat ex bullis S. Pii V, ex decreto Urbani VIII 8 aprilis 1628, etc. Ecclesiæ vero quæ proprium habent Breviarium, illud in Breviarium Romanum mutare possunt, consentiente episcopo et universo capitulo, id est, ut explicat *Suarez, de Horis canonicis*, cap. 11, n. 4, majori parte totius capituli capitulariter agentis.

7° Totum officium divinum in septem horas dividitur, videlicet, Matutinum cum Laudibus, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas et Completorium, juxta hæc Davidis verba, Ps. cxviii, 164: *Septies in die laudem dixi tibi*. Matutinum dicitur etiam officium nocturnum aut vigiliæ, quia in nocte celebrari consueverat, secundum hæc alia ejusdem Prophetæ verba, Ps. cxviii, 62: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*.

Non pauci volunt Laudes a Matutino seu a nocturnis separandas, ac consequenter octo esse Horas canonicas, septem diei juxta verba Psalmistæ, et unam noctis. Vide *Suarez*, cap. 6.

8° Omnes clerici in ordinibus sacris constituti tenentur, sub peccato mortali, Horas canonicas recitare, ut constat ex variis textibus juris canonici, ex concilio Basileensi, sess. 21, § *Quoscumque*, et ex antiqua Ecclesiæ consuetudine vim legis habente. *Ita omnes*.

Ad hanc obligationem tenentur clerici excommunicati, suspensi, interdicti, degradati, apostatæ, conjugati, in carcere detenti, ad trirèmes damnati, etc., nisi legitimam dispensationem a summo Pontifice obtinuerint. Qui dispensationem ad ducendam uxorem obtinerent, nulla facta mentione de divino officio, ad illud recitandum probabiliter adhuc tenerentur, quia illius obligatio ab obligatione servandi castitatem separari potest: sic *Ferraris, v^o Offic.*, art. 1, n. 24.

9° Quo præcise tempore hæc incoperit obligatio, ignoramus: scimus tantum eam esse antiquissimam, strictissimam et ordini sacro ita annexam, ut clerici valide ordinati illam ab instanti ordinationis suæ implere te-

neantur. Unde subdiaconus tenetur ad Horam quæ correspondet tempori quo fuit ordinatus, scilicet ad Primam si ante nonam horam, et ad Tertiam tantum si post nonam horam ordinetur.

Eadem obligatione ligantur religiosi et moniales ipsa votorum solemnium emissionem, *ut alibi ostenditur*.

Subdiaconi, diaconi et presbyteri ecclesiæ Orientalis nulla lege expressa, canone aut concilii decreto ad recitationem officii divini adiguntur: attamen apud eos laudabilis invaluit consuetudo divinum officium recitandi. *Bened. XIV*, Const. *Eo quanvis tempore*, § 44.

10° Quamvis probabiliter videatur non tot esse præcepta quot sunt horæ in die, sed unicum præceptum omnes horas ejusdem diei simul complectens, communissime tamen conveniunt theologi omissionem unius parvæ Horæ, vel Completorii, vel partis nocturni æquivalentis, peccatum esse mortale; omissionem vero minoris partis, lineam peccati venialis non excedere.

11° De obligatione canonicorum et regularium cantandi officium in choro hic non agimus, neque de obligatione beneficiatorum partem fructuum omissionibus officii correspondentem restituendi. Omnes conveniunt beneficiatos divinum officium non recitantes, teneri restituere fructus omissionibus factis correspondentes, et restitutionem faciendam esse pauperibus, præsertim pauperibus ecclesiasticis, ac ecclesiis quæ beneficiatorum suorum orationibus frustratæ sunt. Vide *Suarez*, cap. 29 et 30. Ipsi pastores officium divinum ex gravi culpa omitentes, ad proportionatam restitutionem tenentur; sed valde probabile est eos majorem partem retinere posse ob alia onera quæ subeunt. *S. Liguorius*, l. 4, n. 251.

Queritur quo utendum sit Breviario.

R. 1° Certum est non esse privatorum clericorum disciplinam in una diœcesi receptam mutare aut reformare, episcopum sua agendi ratione condemnare. Nedum ergo contra proprium diœcesis suæ Breviarium insurgant, illud, tuta conscientia et absque ullo examine, recitare possunt, nisi forsitan evidenter appareat illud esse gravi-

ter vitiosum; quod vix contingere potest, excepto casu in quo reclamaret Ecclesia.

2° Qui publico interest officio, non tantum obligationi suæ satisfacit se ritui particulari ecclesiæ conformando, sed ex convenientia et ad mentem Ecclesiæ, illi se conformare et cum choro cantare debet, si commode potest.

3° Quoad eum qui privatim recitat, non est omnium una mens. Generaliter docetur clericum nulli ecclesiæ adscriptum nec ad religiosum ordinem pertinentem, Breviario Romano uti posse. Recte tamen notant *Bellarminus*, *Collet* aliique melius esse ut in officio privato eum sequatur ritum a quo in officio publico recedere non debet, id est diocesanum. Imo stando juri communi, tenetur, juxta *Suarez*, cap. 23, n. 2, recitare Breviarium in sua diocesi receptum, servata tamen bulla citata S. Pii V, *Quod a nobis*, 9 junii 1568.

4° Qui beneficium tenet vel officium exercet in diocesi propriam habenti Breviarium, ei se conformare tenetur nec juxta multos, obligationi suæ satisfaceret, Breviarium Romanum recitando. Idem dicendum est de eo qui adscriptus est religioni particularem ritum habenti. *Billuart*, de Relig., diss. 2, art. 8, § 5, citat declarationem S. Rit. Cong. dicentis, *habentes Breviarium ante ducentos annos institutum, non satisfacere recitando, etiam extra chorum; juxta formam Breviarii novi Pii V, si hoc in sua ecclesia non fuit receptum de consensu episcopi et capituli*. Plures ad sustinendam hanc sententiam idem auctor affert rationes. *Suarez*, eandem defendens, c. 23, n. 9, ait: *In illis diocesibus (ritum particularem legitime introductum aut servatum habentibus) non possunt parochi in suis ecclesiis introducere Breviarium Romanum sua auctoritate; at illi cum recitant, tenentur sequi morem ecclesiæ suæ*. Addit tamen se, quoniam alii auctores contrariam tenent opinionem, non audere peccati mortalis damnare eum qui Breviarium Romanum privatim recitaret. Etenim non pauci affirmant id licitum esse, quia Ecclesia Romana est mater et magistra cunctarum orbis ecclesiarum. Ita *Lessius*, *Bonacina*, *Collet*, *S. Ligorius*,

l. 4, n. 160; *Ferraris*, art. 2, n. 42. Excipiunt si recitatio Breviarii Romani specialiter et juste prohibita fuisset, ut S. Carolus prohibuit clericis suæ diocesis ad ritum Ambrosianum obligatis, ne alia præstarent divina officia, tam privatim quam publice. Cæterum satagebat sanctus ille pontifex ut S. Pii V Constitutio in variis suæ provinciæ ecclesiis servaretur.

In tali opinionum conflictu non probarem clericum qui, propria auctoritate, ritum diocesanum relinqueret, et Romanum adoptaret, licet nobis videretur satisfacere. Episcopus autem, stante hujusmodi dubio, licentiam, absque consensu capituli, concedere posset Breviarium Romanum privatim recitandi; et tamen non damnandus, sed potius laudandus si eam recusaret, seclusa speciali circumstantia talem concedendam esse licentiam suadente.

Quidquid sit, certum est clericum et religiosum proprium deserere non posse Breviarium ut aliud legitimum, sed a Romano diversum, recitent; et sic agentes non satisfacturos esse. Episcopi et Superiores religionum licentiam sic agendi concedere nequeunt. Ita *Gavant*, t. III, p. 16.

5° Qui in alienam transit diocesim cum intentione ibi deinceps manendi, Breviarium mutare tenetur; qui vero a propria diocesi exsul esse debet, etiam pro longo tempore, v. g., studiorum causa, cum animo revertendi, Breviarium suæ diocesis retinere potest; et tamen ei permittitur Breviarium diocesis in qua domicilium facti habet, recitare. *Ita omnes*. Si autem per breve tempus in alieno loco morari debeat, officio publico in choro se conformare potest; at privatim officium loci pro suo recitare non potest, nisi alicujus communitalis, v. g., seminarii, ordinis religiosi communem ordinem sequi cupiat. Sic *Collet*, *Romsée*, etc.

Nota. Quod dicitur de Breviariis in genere, dicendum est de officio quotidiano in iisdem circumstantiis. Unde qui parochiæ vel ecclesiæ adscriptus, ibi versatur, officium tenetur recitare, etiam privatim, juxta ritum in